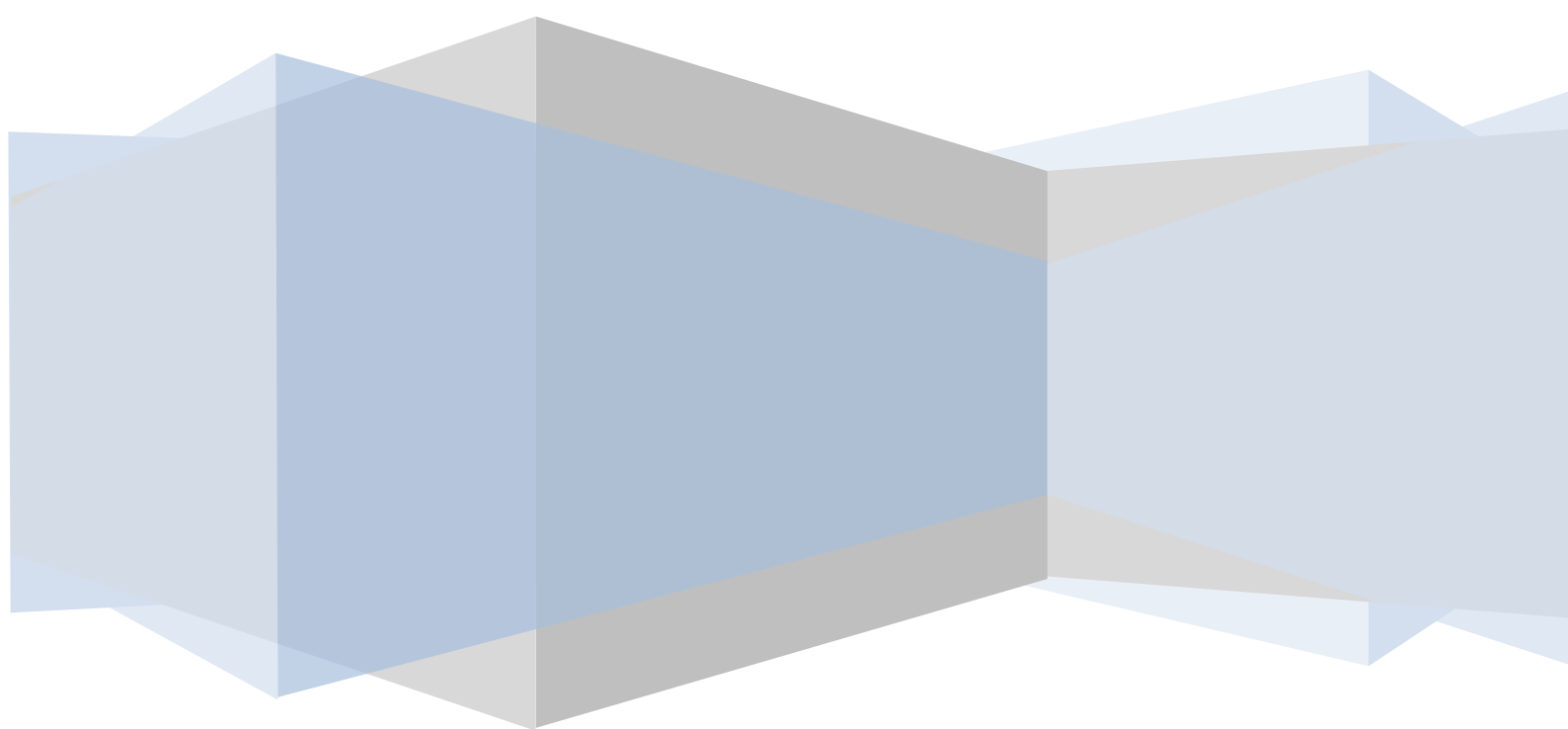

Pārskats par ārpustiesas parādu atgūšanas sektoru 2014.gadā

2014.gadā Latvijā darbojās 25 ārpustiesas parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēji, no kuriem 4 ir jauni pakalpojuma sniedzēji, kuri saņēma Patērētāju tiesību aizsardzības centra (turpmāk – PTAC) izsniegto speciālo atļauju (licenci) ārpustiesas parādu atgūšanai 2014.gadā.

Licencētie ārpustiesas parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji 2014.gadā

Nr. p/k	Kapitālsabiedrība	Licences numurs	Licences termiņš	
1	SIA "Uzņēmējdarbības attīstības fonds"	PA-2013-001	01.05.2013.	30.04.2016
2	SIA "CREDITREFORM LATVIJĀ"	PA-2013-002	01.05.2013.	30.04.2016
3	UAB "GELVORA" FILLĀLE LATVIJĀ	PA-2013-004	01.05.2013.	30.04.2016
4	Lindorff Oy Latvijas filiāle	PA-2013-003	01.05.2013.	30.04.2016
5	SIA "Kredītu inkasso"	PA-2013-005	01.05.2013.	30.04.2016
6	SIA "Sergel"	PA-2013-006	01.05.2013.	30.04.2016
7	SIA "PAUS KONSULTS"	PA-2013-011	08.05.2013.	07.05.2016
8	SIA "Parādu uzraudzības Centrs Castovanni"	PA-2013-008	01.05.2013.	30.04.2016
9	SIA "JULIANUS INKASSO LATVIJA"	PA-2013-007	01.05.2013.	30.04.2016
10	SIA "Balt Risk"	PA-2013-009	02.05.2013.	01.05.2016
11	SIA "Konsultatīvā sabiedrība "Conventus""	PA-2013-010	07.05.2013.	06.05.2016
12	SIA "Melnā lapa"	PA-2013-014	17.05.2013.	16.05.2016
13	SIA "Regnuss inkasso"	PA-2013-013	14.05.2013.	13.05.2016
14	SIA "Híponia"	PA-2013-012	10.05.2013.	09.05.2016
15	SIA "ARVIK"	PA-2013-015	10.06.2013.	09.06.2016
16	SIA "Intentus Inkaso"	PA-2013-016	11.06.2013.	10.06.2016
17	SIA "Baltijas Parādu Piedziņas Centrs"	PA-2013-018	24.09.2013.	23.09.2016
18	SIA "Neilanders"	PA-2013-017	18.09.2013.	17.09.2016
19	Ārvalsts komersanta PlusPlus Baltic OU filiāle Latvijā	PA-2013-019	25.10.2013.	24.10.2016
20	SIA "RIDA COMPANY"	PA-2013-020	21.11.2013.	20.11.2016
21	SIA "KDB"	PA-2014-001	03.01.2014.	02.01.2017
22	SIA "ExpressInkasso"	PA-2013-021	18.12.2013.	17.12.2016
23	SIA "Darījumu drošības centrs"	PA-2014-023	04.07.2014.	03.07.2017
24	SIA "Personu drošības kontroles sistēmas"	PA-2014-003	22.10.2014.	21.10.2017
25	SIA "Gelvora"	PA-2014-004	10.12.2014.	09.12.2017

PTAC saņēma informāciju par 2014.gadā 1.pusgadā sniegtajiem parāda atgūšanas pakalpojumiem no 21 parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēja, bet par 2014.gada 2.pusgadā sniegtajiem parāda atgūšanas pakalpojumiem no 22 parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem.¹

¹ SIA „Intentus inkasso” 2014.gadā nav veicis parādu atgūšanu no patērētājiem.

SIA „Darījumu drošības centrs” speciālo atļauju (licenci) saņēma 2014.gada 4.jūlijā, līdz ar to dati ir iesniegti par 2014.gada 2.pusgadu.

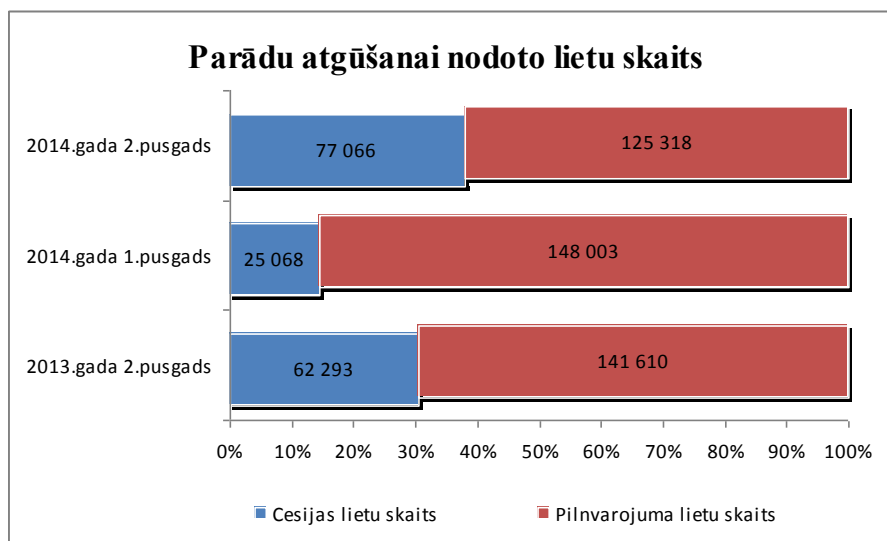
SIA „Personu drošības kontroles sistēmas” speciālo atļauju (licenci) saņēma 2014.gada 22.oktobrī un līdz gada beigām vēl neuzsāka veikt ārpustiesas parādu atgūšanu.

SIA „Gelvora” speciālo atļauju (licenci) saņēma 2014.gada 10.decembrī, bet ārpustiesas parādu atgūšanas pakalpojuma sniegšanu uzsāka 2015.gadā, ieguldot tajā UAB „Gelvora” filiāli Latvijā kā organizatoriski saimniecisku vienību.

Ārpustiesas parādu atgūšanai nodotās lietas un parādu apjoms

2014.gadā ārpustiesas parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem tika nodotas kopskaitā 375 455 parādu piedziņas lietas par kopējo summu 166,975 milj.eiro (1.att.). Tāpat kā iepriekšējā gadā parādu piedziņas lietas tika nodotas gan uz pilnvarojuma pamata, gan slēdzot cesijas darījumus starp parādu piedziņas pakalpojuma sniedzējiem un kreditoriem.

2014.gada 1.pusgadā un 2.pusgadā lielākā daļa parāda lietu, proti, 273 321 lietas par kopējo summu 117,482 milj. eiro ir nodotas uz pilnvarojuma pamata, savukārt 102 134 lietas par kopējo summu 49,493 milj. eiro ir nodotas, slēdzot cesijas darījumus starp pakalpojuma sniedzējiem un kreditoriem.

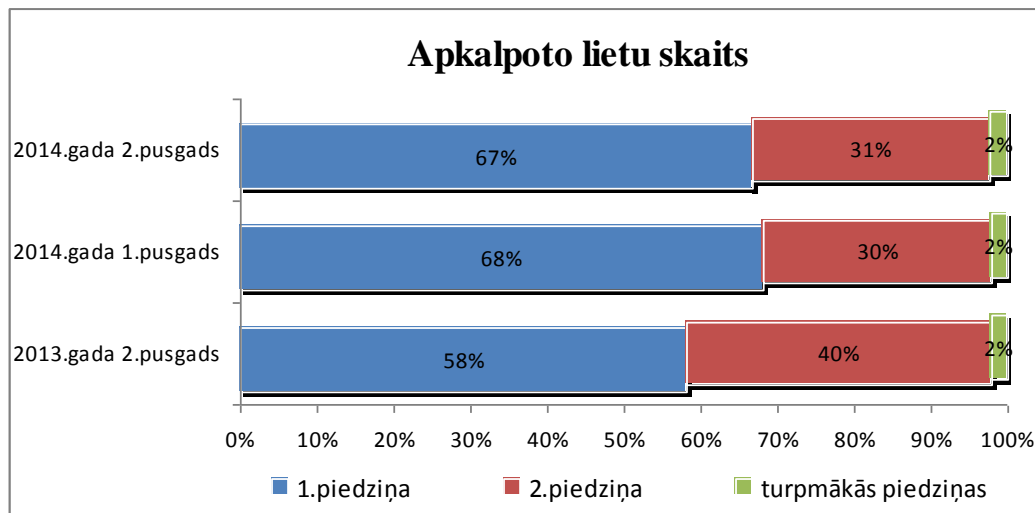
1.att. Parādu atgūšanai nodoto lietu skaits

2014.gada 1.pusgadā, salīdzinot ar 2013.gada 2.pusgada rādītājiem, aptuveni uz pusi samazinājās cesijas ceļā nodoto lietu skaits, savukārt 2014.gada 2.pusgadā salīdzinājuma ar 2013.gada 2.pusgadu, ir konstatējams cesijas ceļā nodoto lietu skaita pieaugums. Vienlaikus uz pilnvarojuma nodoto lietu skaits 2014.gada 1.pusgadā salīdzinājumā ar 2013.gada 2.pusgadu nedaudz pieauga, bet 2.pusgadā vērojams uz pilnvarojuma pamata nodoto parāda lietu skaita samazinājums. Analizējot parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju sniegtos datus, secināms, ka nozarē lielāko daļu parādu lietu tiek nodotas uz pilnvarojuma pamata un salīdzinoši maz ir slēgti cesijas darījumi.

Vienlaikus, izvērtējot parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēju sniegtos datus, konstatējams, ka vairāki parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēji 2014.gadā nav slēguši cesijas līgumus kā arī nav noslēguši jaunus pilnvarojuma līgumus, bet gan turpinājuši atgūt parādus jau saskaņā ar iepriekš noslēgtajiem līgumiem.

Apkalpoto parādu (lietu) skaits

Apkopojot parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēju sniegtos datus par apkalpoto parāda lietu skaitu, kas nodotas 1.piedzīnā, 2.piedzīnā un turpmākās piedziņās, 2014.gadā par 10% palielinājies 1.piedzīnā nodoto lietu skaits un attiecīgi samazinājusies to lietu skaits, kas nodotas parādu atgūšanai 2.piedzīnā, savukārt nemainīgi 2% no apkalpoto lietu skaita ir turpmākās piedziņās nodotās lietas (2.att.).

2.att. Apkalpoto lietu skaits

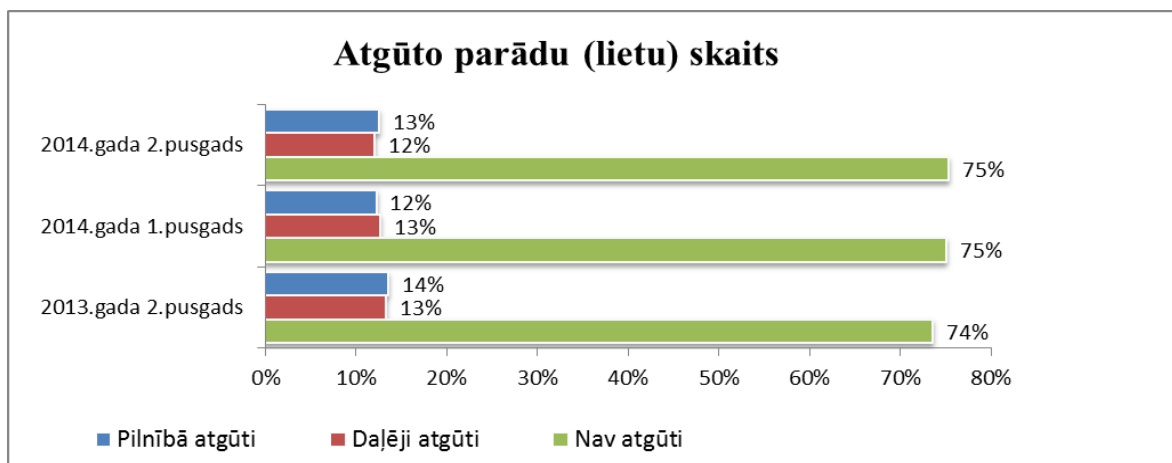
Apkopojot minēto informāciju jāņem vērā, ka ne visiem parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem ir pieejama informācija, vai konkrētais parāds ir bijis jau iepriekš atgūšanā pie citiem parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem. Līdz ar to apkopotajai informācijai ir tikai informatīvs raksturs.

No minētā secināms, ka lielākā daļa parādu lietu tiek atgūtas pirmajā un otrajā piedziņā, proti, 98% no ārpusstiesas parādu atgūšanai nodotajām lietām un tikai 2% turpmākajās piedziņās.

Atgūto parādu (lietu) skaits

2014.gada 1.pusgadā pēc ārpusstiesas parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju sniegtajiem datiem secināms, ka no 2014.gadā kopskaitā 752 040 apkalpotajām parādu lietām 92 032 lietās jeb 12% no kopējā lietu skaita ir pilnībā atgūti parādi, 95 362 lietās jeb 13% no kopējā lietu skaita parādi ir atgūti daļēji, bet 75% jeb 564 646 ārpusstiesas parāda atgūšanai nodotās lietās parādi vēl nav atgūti.

Savukārt 2014.gada 2.pusgadā no kopskaitā 805 480 apkalpotajām parādu lietām 101 420 lietās jeb 13% no kopējā lietu skaita ir pilnībā atgūti parādi, 97 374 lietās jeb 12% no kopējā lietu skaita parādi ir atgūti daļēji, bet 75% jeb 606 686 ārpusstiesas parāda atgūšanai nodotās lietās parādi vēl nav atgūti (3.att.).

3.att. Atgūto parāda lietu skaits

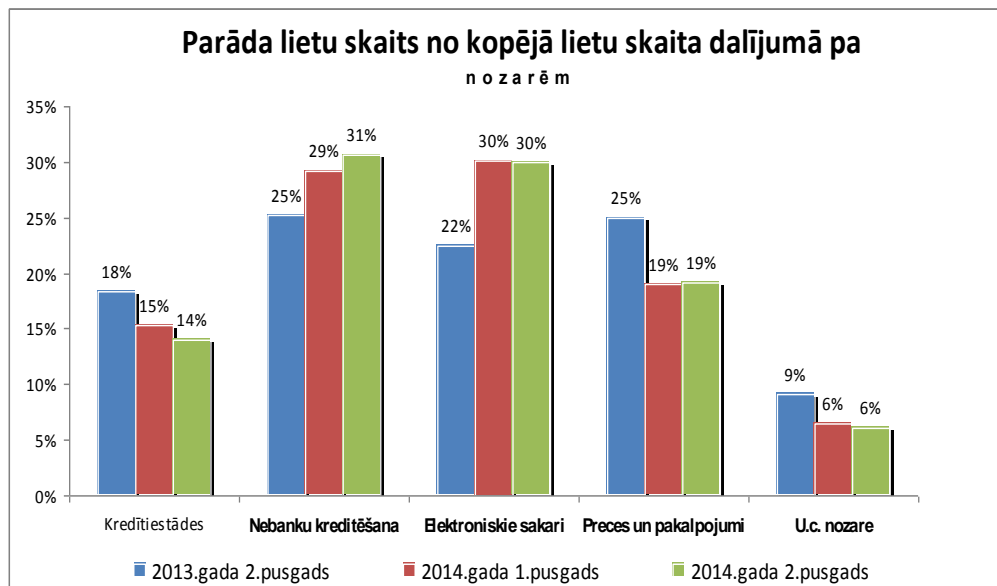
2014.gadā salīdzinājumā ar 2013.gada 2.pusgada datiem par atgūto parādu lietu skaitu konstatējams, ka par 1% palielinājies neatgūto parādu skaits un attiecīgi samazinājies atgūto un daļēji atgūto parādu apmērs. Taču jāņem vērā ka, parādu ārpustiesas atgūšanas nozares specifika nosaka, ka parādu atgūšanā lielākā daļa atgūstamo parādu ir parādi, kas ir atgūšanas procesā un attiecināmi uz vēl neatgūtiem parādiem, līdz ar to samazinājums atgūto un daļēji atgūto parādu apjomā uzskatāms par minimālu. Vienlaikus secināms, ka minimālais parādu lietu atmaksas līmenis ārpustiesas parādu atgūšanā liecina par ļoti zemu kopējo saistību izpildes kultūras līmeni.

Ārpustiesas parādu atgūšanai nodoto parādu lietu skaits daļījumā pa nozarēm

Apkopojot parādu lietu skaitu no kopēja lietu skaita pa nozarēm pēc ārpustiesas parādu atgūšanas pakalpojumu sniedzēju sniegtajiem datiem, 2014.gadā ir vērojams lietu skaita palielinājums nebanku kreditēšanas un elektronisko sakaru nozarēs, savukārt samazinājies parādu atgūšanā nodoto lietu skaits kredītiestāžu, preču un pakalpojumu un citās nozarēs (4.att.).

2014.gada 1.pusgadā 261 262 lietas jeb 30% no kopējo parādu lietu skaita, kas nodotas ārpustiesas parādu atgūšanai, bija elektronisko sakaru (internets, telekomunikācijas) nozarē, 253 706 lietas jeb 29 % nebanku kreditēšanas nozarē, 165 245 lietas jeb 19% par precēm un pakalpojumiem, 132 885 lietas jeb 15% kredītiestāžu un 56 330 lietas jeb 6% citās nozarēs.

Savukārt 2014.gada 2.pusgadā 285 903 lietas jeb 31 % no kopējo parādu lietu skaita, kas nodotas ārpustiesas parādu atgūšanai, bija nebanku kreditēšanas nozarē, 280 033 jeb 30% elektronisko sakaru (internets, telekomunikācijas) nozarē, 178 763 lietas jeb 19% par precēm un pakalpojumiem, 130 275 lietas jeb 14% kredītiestāžu un 57 165 lietas jeb 6% citās nozarēs.

4.att. Parāda lietu skaits dalījumā pa nozarēm

Vērtējot 4.attēlā norādīto informāciju, secināms, ka lielākais parāda atgūšanai nodoto lietu skaita pieaugums 2014.gadā vērojams elektronisko sakaru nozarē par 8%. Tas, iespējams, varētu būt skaidrojams ar elektronisko pakalpojumu sniedzēju veiksmīgo sadarbību ar parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem parādu atgūšanā no saviem klientiem.

Elektronisko pakalpojumu sniedzēji, izmantojot parādu atgūšanas pakalpojumu sniedzēju izveidotās parādnieku datubāzes, vienlaikus arī var iegūt informāciju par savu klientu saistībām pret citiem pakalpojuma sniedzējiem. Tādējādi tiek minimizēta iespēja noslēgt jaunu pakalpojuma līgumu vai saņemt aizdevumu patērētājam, kuram jau ir izveidojies parāds pret kādu citu pakalpojuma sniedzēju vai kreditoru.

Lietu skaita pieaugums vērojams arī nebanku kreditēšanas nozarē par 6%, kas skaidrojams ar šīs nozares stabilu darbību kreditēšanas sektorā, kā arī iespēju patērētājam samērā īsā laikā saņemt naudas aizdevumu. Vienlaikus gan jāsecina, ka parāda lietu skaita pieaugums nebanku kreditēšanas sektorā norāda uz iepriekšējos gados jau konstatēto, ka patērētāji bieži vien nepārdomāti ir aizņēmušies aizdevumus, neizvērtējot savas iespējas tos atmaksāt.

Savukārt parāda atgūšanā nodoto lietu skaita samazinājums 2014.gadā vērojams parādu lietām, kas nodotas no kredītiestādēm, par 4%, parādu lietām par precēm un pakalpojumiem – samazinājums par 6% un citās nozarēs samazinājums par 3%.

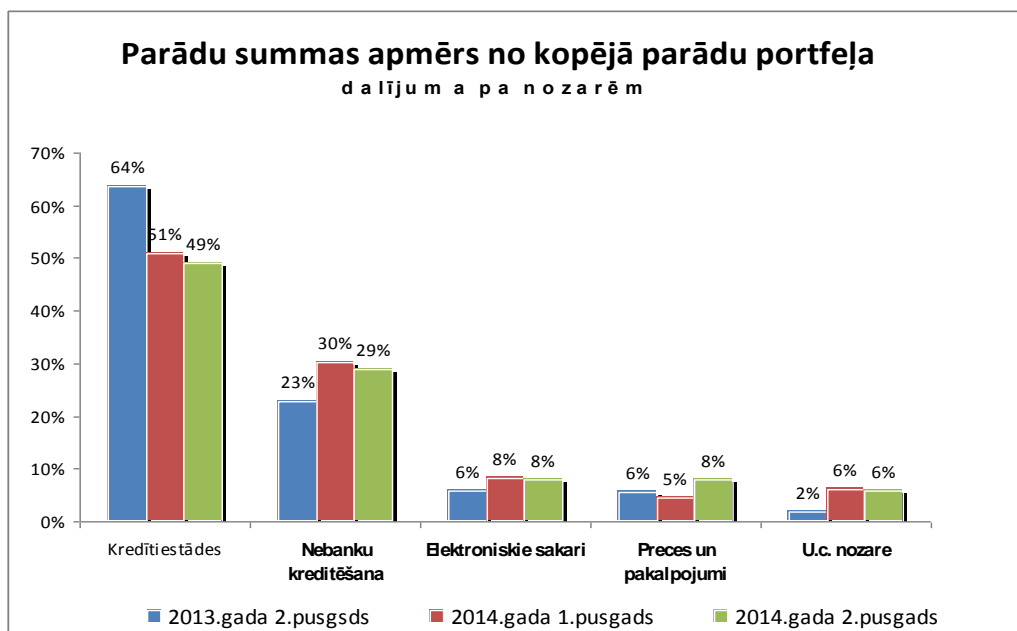
Ārpustiesas parādu atgūšanai nodoto parādu (lietu) summas apmērs (eiro) dalījumā pa nozarēm

Apkopojot no parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem saņemtos datus un analizējot parādu (lietu) summas apmēru (eiro) no kopēja parādu portfeļa pa nozarēm, secināms, ka 2014.gadā ir vērojams parādu (lietu) apjoma samazinājums tikai parādiem, kas nodoti

atgūšanai no kredītiestādēm, bet visās pārējās nozarēs vērojams parādu (lietu) apjoma palielinājums (5.att.).

Tā, apkopojot ārpustiesas parādu atgūšanas pakalpojumu sniedzēju iesniegtos datus par parādu summas apmēru 2014.gada 1.pusgadā no kopējā parādu portfeļa, kas sastāda 486,012 milj. eiro, dalījumā pa nozarēm ir sekojošs sadalījums – 247,268 milj. eiro jeb 51% no kopējo parādu portfeļa ir no kredītiestādēm nodotie parādi, 146,890 milj. eiro jeb 30% ir nebanku kreditēšanas nozarē, 39,509 milj. eiro jeb 8% elektronisko sakaru nozarē, 22,347 milj. eiro jeb 5% par precēm un pakalpojumiem un 29,996 milj. eiro jeb 6% - citās nozarēs.

Savukārt 2014.gada 2.pusgadā no kopējā parādu portfeļa, kas sastāda 549,986 milj. eiro, dalījumā pa nozarēm ir sekojošs sadalījums – 270,300 milj. eiro jeb 49% no kopējo parādu portfeļa lietās, kas nodotas ārpustiesas parādu atgūšanai, ir no kredītiestādēm nodotie parādi, 159,640 milj. eiro jeb 29% nebanku kreditēšanas nozarē, 43,648 milj. eiro jeb 8% elektronisko sakaru nozarē, 44,039 milj. eiro jeb 8% par precēm un pakalpojumiem un 32,357 milj. eiro jeb 6% - citās nozarēs.

5.att. Parādu summas apmērs no kopējā parādu portfeļa dalījumā pa nozarēm

Analizējot ārpustiesas parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēju sniegtos datus, secināms, ka kopējais patērētāju parādu portfelis uz 2014.gada 31.decembri sastādīja 549,986 milj. eiro, kas ir par 33,28% vairāk nekā 2013.gada 31.decembrī (412,654 milj. eiro). 2014.gadā lielākā daļa no parādu summas kopējā apmēra no kopēja parādu portfeļa ārpustiesas parādu atgūšanā sastāda patērētāju parādi, ko ārpustiesas atgūšanai ir nodevušas kredītiestādes. Vienlaikus tieši šajā nozarē vērojams arī lielākais parādu summas samazinājums, kas pirmšķietami varētu būt saistīts ar pakalpojuma sniedzēju darbību, vērtējot konkrētu parādu atgūšanas iespējas un vēršanos tiesā gadījumos, kad ārpustiesas parāda atgūšana vairs nav iespējama. Vairumā gadījumu kredītiestāžu nodotie parādi ir hipotekārie kredīti, kas ir nodrošināti ar nekustamā īpašuma ķīlu un kuru

atgūšana tiesas ceļā ir vienīgais iespējamais risinājums ilgstoša parāda neapmaksāšanas gadījumā.

Vienlaikus parādu summas kopējā apmēra pieaugums vērojams pārējās nozarēs. Visstraujāk parādu summas apmērs no kopējā parādu portfeļa audzis nebanku kreditēšanas nozarē, attiecīgi par 7 % 2014.gada 1.pusgadā un 6 % 2014.gada 2.pusgadā. Tas skaidrojams arī ar nebanku kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju PTAC iesniegtajiem datiem par 2014.gada darbības rādītājiem un norādīto informāciju par ilglaicīgi kavēto kredītu nodošanu cesijā, kā rezultātā ir samazinājies 3 un vairāk reīžu pagarināto līgumu īpatsvars.

Līdz ar to secināms, ka tikai stingrāks normatīvais regulējums un pašu kredītdevēju darbība, pienācīgi un rūpīgi izvērtējot patērētāju spēju segt savas saistības (it īpaši nebanku kreditēšanas nozarē), nākotnē varētu ietekmēt parādu apjoma kritumu.